

Синтаксис. Пунктуація	Слово і словосполучення, речення, прості і складні речення, текст, пряма і непряма мова, члени речення, граматична основа речення, підмет, присудок, головні і другорядні члени речення, розповідне, питальне і спонукальне речення, окличне й неокличне речення, кома, крапка, тире, знак оклику, знак питання, перенос, двокрапка
-----------------------	---

Зіставлення термінів сучасного і минулого формує критичне мислення учнів початкових класів, залучає їх до розв'язання мовознавчої проблеми термінотворення.

Висновки. Етимологізація терміна впливає на мотиваційну, пізнавальну, емоційно-вольову сфери особистості школяра, стимулює формування інтелектуального рівня. Етимологізація термінів не тільки робила цікавим процес засвоєння граматичної термінології. Прийом етимологізації може бути доречним, виходячи із ряду міркувань. Учні виявляли увагу до терміна, вони дошукувалися причин, що спонукали мовознавців обрати саме таку назву, а це значить, що визначальні ознаки понять запам'ятовувалися ними швидше і надовше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мацюк І. Українське термінознавство. Л.: Світ, 2014. 256 с.
2. Пономарів О. Д. Етимологія. Стилiстичні можливості внутрішньої форми слова. Стилiстика сучасної української мови. К: Либiдь, 2016, С. 112-121.
3. Самійленко С. П. Нариси з історичної морфології української мови. К.:Основа, 2014. 235 с.
4. Силин В. Л. Етимология и лексическая семантика. Днепропетр. : Из-во ДРУ, 2012. 136 с.
5. Симонюк В. П. Міжмовні зв'язки як засіб інтенсифікації вивчення мови. Укр. мова і літ. в шк. 2018. № 10. С. 3–5.

The article is devoted to the etymological work with the word, or etymologization of the word, which has great cultural significance in the study of the Ukrainian language, it helps students to understand it as a social phenomenon; forms the interest of primary school students in the Ukrainian language.

Key words: *etymology, terminological tokens, historical origin of the word.*

УДК 159: 923-04

Е.З. ІВАШКЕВИЧ, О.Ю. НАБОЧУК

PSYCHOLOGICAL WAYS OF THE DEVELOPMENT OF CREATIVE COMPETENCE OF PUPILS AT THE LESSONS OF FOREIGN LANGUAGE

Мета нашого дослідження – показати та обґрунтувати психологічні шляхи розвитку міжкультурної компетентності школярів у галузі «Іншомовна освіта» (відповідно до досвіду освіти в зарубіжних країнах). Для розв'язання поставлених в роботі завдань використовувалися такі теоретичні методи дослідження: категоріальний, структурно-функціональний, аналіз, систематизація, моделювання, узагальнення.

У статті детально показано, що саме означає вираз «європейський розвиток в освітній парадигмі»: прагнення зрозуміти представників різних країн і культур, подолати упередженість щодо них, визнати їх спільні інтереси, поважаючи національні; відкритість до різних культур, захист культурної ідентичності кожної людини; дотримання юридичних зобов'язань та правових рішень у парадигмі прав людини; бажання співіснувати в гармонії та йти на компроміси, що дозволяють примирити інтереси різних сторін; захист свободи, плюралістична демократія, права людини та діяльності; розвиток системи виробничого та економічного обміну між державами, які є чинниками індивідуального та соціального добробуту та політичної стабільності; турбота щодо збереження екологічної рівноваги в Європі та в усьому світі; бажання зберегти мир в Європі та в цілому у світі.

Зазначено, що психологічні шляхи з метою розвитку міжкультурної компетентності учнів полягали в: наданні учням інформації соціокультурного плану, який нерідко залишається поза контролем школярів; практично довести, що культурні явища найбільш яскраво виявляються в певній економічній чи політичній перспективі; навчати учнів працювати з обмеженою кількістю інформації; навчати школярів уникати заперечення та неприйняття явищ іншомовної культури; сформуванню у школярів рефлексивне ставлення до виконання власної діяльності.

Наголошено, що у методиці навчання іноземних мов до засобів навчання висуваються серйозні вимоги. Отже, методи навчання з метою розвитку міжкультурної компетентності учнів мають: а) актуалізуватися у формі навчального матеріалу та виконувати його основні функції, наприклад, бути засобами діяльності, що забезпечує активність вчителя та діяльність учнів у навчальному процесі вивчення іноземної мови; б) орієнтуватися на мету навчання, що сприятиме досягненню цілей у процесі викладання іноземної мови; в) бути інструментами реалізації методів та прийомів, які застосовуються в навчальному процесі та забезпечують управління діяльністю вчителя та учнів; г) відповідати сучасним досягненням методики викладання іноземних мов та забезпечити впровадження новітніх технологій навчання іноземної мови.

Ключові слова: міжкультурна компетентність, представники різних країн і культур, відкритість до різних культур, захист культурної ідентичності кожної людини, заперечення та нівелювання явищ іншомовної культури.

Introduction

Humanization of teaching process at secondary schools as a strategic direction for the development in a whole a contemporary European pedagogical process is natural and historically determined phenomenon. It is now a tangible need for educated, creative and active personalities capable for self-improvement, mutual understanding and interaction with native speakers of different languages and cultures for the benefit of humanity.

The main purpose of teaching foreign languages at secondary schools is to develop the ability of pupils to use a foreign language as the instrument in the dialogue of cultures and civilizations of a contemporary world. This goal involves the interconnected communicative and socio-cultural development of pupils by means of a foreign language in order to prepare schoolchildren for intercultural communication in various spheres of life.

Contemporary concepts of teaching foreign languages are characterized by the desire not only to provide pupils with necessary linguistic means, but also to form a certain cognitive ability, which would create a sense of cultural community with native speakers and gave communication a special completeness and multidimensionality. However, the assimilation of real facts and conceptual theories of foreign language culture, values, norms, conventions, all that is the content of intercultural competence, is carried out by a disciple, the bearer of concepts, ideas and values learned in the process of socialization of the person his/her own culture. Accordingly, socio-cultural competence, the formation of which is considered now as one of the objectives of teaching foreign languages, in reality becomes a cross-cultural competence due to the inevitable interaction of a native culture with the culture that is being digested [1].

The process of studying a foreign language at secondary school should provide four interrelated and equivalent aspects, including cognitive or general education, enriching the spiritual world of the individual, gaining and expanding knowledge of the culture of the country the language of which pupils study. The project of the state general educational standard into the field of "Foreign Language Education" envisages the acquisition of pupils in the process of teaching communicative competence, which, besides language and speech, includes both socio-cultural and intercultural competence. Knowledge of history, geography, economy, state structure and culture, along with the peculiarities of speech and inflectional behaviour of native speakers, is at one level with language knowledge, speech skills and abilities.

Culture is a key concept of our research. In modern scientific issues it is considered as a world of meanings, which components are dominant and, accordingly, the components of culture are knowledge, their values are also regulated. Therefore, culture has a mental character and its reality becomes communicating, which implies, as it is known, the implicit component – so called background knowledge. Certain vision of the world, inherent in each culture, has allowed us to introduce the concept of "picture of the world" as a form of self-organization of cultural space. According to Ch. J. Brumfit, "culture is a great hypnotist" [2, p. 66]. This successful metaphor emphasizes that in any cultural system the process of thinking in one way or another one are limited by the general configuration, and each culture has sections of reality that are comprehended in the most complete, less complete or completely unnoticed space. Of course, the human-minded activity of a pupil does not fit into the framework of culture, otherwise there would be no concept of "dynamics", "development", "progress", "creativity", etc.

With the transition of a communicatively oriented foreign language learning, we can not admit that culture becomes the centre, not the periphery of our attention, as it was at the time when it was considered as a system with formal features. The appropriate use of the English language in a social context requires from the pupil not only the knowledge of what "to say", but also "how" and "when to say". And here, as it sounds paradoxical, we again refer to the ancient meaning of the word "culture" – under such conditions we can say about the cultivation of the soul of the disciple. There is no doubt that the possession of two or more languages enriches the person not only with the additional knowledge of other cultures, but also the ability to understand and be tolerant to the representatives of other countries. Europe (and the whole world) after the fall of the Berlin Wall became completely different not only from the point of view of international politics, but also about cultural diversity. Globalization is such the appropriate term for the economic and political expansion of the superpowers, and at the same time, regional, local sovereign formation is growing from the point of view of counteraction to globalization. Under such conditions, culture becomes a very important concept.

When choosing the means of teaching a foreign language, first of all a textbook, it is necessary to remember their correspondence with the age-specific features of the pupils, their level of language and language training, the realities of contemporary life, the requirements of the current program.

The purpose of our research is a problem that has become particularly relevant in today's life and, at the same time, extremely controversial. It is about the process of forming the intercultural competence of schoolchildren. This question is new and inadequately analyzed by scientists, methodologists, and teachers – since the motivation for studying a foreign language it is a need to communicate in a foreign language environment. The important factor in the attractiveness of the language being studied is its status as the language of interethnic and international communication.

Methods of the research.

The following theoretical methods of the research were used to solve the tasks formulated in the article: a categorical method, structural and functional methods, the methods of the analysis, systematization, modeling, generalization.

Results and their discussion.

Thus, the problem of studying the cultural and social peculiarities of the life of people whose language is being studied remains actual for more than two centuries. The profound changes in the socio-political and economic life of European and world countries are increasingly effecting according to the development of their educational systems. The steady tendency of humanization and tolerance of the whole complex of school disciplines should facilitate the pupils' preparation for active life in a changing world, refusal from ideas of ethnocentrism, mastery of contemporary forms of interpersonal and interethnic relations. The World and regional integration has already overcome the block of economic and military-political strategies, led to the formation of a fundamentally new multidimensional socio-cultural space. In this situation, educational systems in many countries have the aim to prepare pupils for cultural, professional and personal communication with representatives of other countries, to familiarize them with their traditions, social structure and linguistic culture. Thus, in the educational policy of the European Union it was decided to allocate the Basic Complex of Integrative Disciplines, which should include comparative history, the foundations of law and economics, language and literature, sociology and cultural studies. Such a complex, covering humanitarian disciplines and which have the aim of identifying individuals in national cultures and their connection with universal values, should also give the idea of the "European consciousness", promoting the development of intercultural communication skills.

The school is seen as the instrument of the development of the younger generation in a sense of belonging to European civilization, the disappointment of which in many manifestations of contemporary life there is Europe as a whole. The idea of a European development in education was proclaimed in 1989 in the Recommendation of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe III "The European Development in Education" [5]. Specifically, it emphasizes the need for the formation of a genuine European consciousness of citizens and the inclusion of European ideas into the content of most school disciplines. Let's show in details what exactly means the expression "*European development in education*":

- the desire to understand the representatives of different countries and cultures, to overcome prejudice towards them, to recognize their common interests, respecting national ones;
- openness to different cultures, protection of cultural identity of each person;
- respect for legal obligations and legal decisions within the paradigm of human rights;
- the desire to coexist in harmony and to have compromises, allowing the reconciliation of interests of different parties;
- the protection of freedom, pluralistic democracy, human rights and affairs;
- the development of the system of production and economic exchanges between the states, which are the factors of individual and social well-being of political stability;
- the concern for the preservation of ecological balance in Europe and in the whole world;
- the desire to preserve peace in Europe and in a whole world.

Since until recently, especially at the secondary school level, education was depended on the needs and realities of its state. Today the limitations of this approach became apparent. The development of mobility, the presence in the class of a multinational pupils audience, the evolution of the employment market – all these factors are sufficient to prove the inconsistency of the concept of a closed school with contemporary realities. Therefore, at the Permanent Conference of the Ministers of Education and Culture of the Land of Germany on December 7, 2018, the idea was expressed that "today the school's task is to revise the rapprochement of peoples and European states and reorganize their relations". "In order to adequately prepare young people for life in the European continent, it is necessary to ensure their knowledge, skills and experience of adaptation to the ever-changing social context, for which purpose pupils have to possess information technologies in order to be able to deal with various sources of various kinds of information and are able to obtain and analyze this information" [6, p. 35].

The need to fill the content of school education with socio-cultural aspects is recognized today as a priority task both at pan-European and national levels. As the analysis shows, virtually all national programs of European countries in relation to foreign languages contain (de facto) the socio-cultural component of the content of teaching as its main component. However, as a rule, this component is presented as very limited, without taking into account the requirements of time and new development trends, because programs always have a certain conservatism. This gap is successfully complemented by various projects implemented at the local, school, municipal and international levels. The analysis of available literature on this issue [7; 9] made it possible to compare and generalize the experience of the leading European countries in structuring the socio-cultural component of the content of teaching a foreign language, to determine the directions of its development and to identify influential factors.

First of all, social and political conditions are typical for pupils' environments, they are also very influential, since they determine the choice and interpretation of information and, as a result, provide the relationships between pupil's socio-culture and the socio-culture of the people whose language is studied. The selection of topics and interpretations of events also depends on the choice of vocabularies, both native and foreign. Schools, as social institutions that prepare young people for further life in the society, have the aim to familiarize their pupils with the doctrine commonly accepted in this society, "who we are and how we see others". To highlight this situation, one can use the peculiarities of structuring the socio-cultural component of the content of teaching English and Ukrainian in Germany. In the years after the Second World War socio-political conditions of the Federal Republic of Germany allowed the educational institutions of the country to cover the Anglo-American society and the way of its life as a model for the younger generation. Accordingly, the educational program in English as the first foreign language

envisaged the assimilation of not only linguistics, but also socio-cultural aspects of life. Deeply there were studied the monuments of Anglo-American culture, their influence on the development of German and world culture. Famous figures and significant events of British and American history were the focus of contemporary English classes. And after two decades, when West Germany, as a full partner, entered into a military, political and economic alliance with the Western powers, significant changes were also made in the 1963 in the paradigm of educational program of English as a foreign language: "Studying English and American literature should show the cultural heritage of other nations, which, in turn, will contribute to understand the contemporary cultural, political, social and economic life of the population of these countries. Pupils need to be impartially acquainted with the way of life of other peoples, to respect their success and to feel shared responsibility both for the past of Western Europe and for resolving issues on both sides of the borders that possess us with our present" [3, p. 12].

The educational goal of studying English within the conditions of general school of the German Democratic Republic is quite clearly stated in 1978 by New Educational Program. It was emphasized that world imperialism was a system of hostile humanity and a labor-wielding working class under the leadership of Party and members of this Party have to be ready irreconcilable struggle for a happy future. Comparing the way of life of the working class of the German Democratic Republic with the lives of workers in other countries at the lessons of a foreign language the teachers increased the confidence of pupils in the benefits of socialism. If in Germany, English and French were the languages of "friendly" nations, then at the time of the PDR (People Democratic Republic), the people whose native languages were English and French, from the ideological point of view belonged to the enemy camp, therefore had reliefly looked at such characteristic features, as uncompromising and impenetrable. As for the study of the Russian language at schools of the German Democratic Republic as a foreign language, the instructions were rather restrained in the assessments and very similar to the West German with respect to the studying English. One can conclude that a socio-political factor, together with the basic conceptual approach to youth preparation for the life in the society, has a tremendous impact on the process of studying the socio-cultural component of the content of teaching a foreign language [4].

Significantly affecting the local conditions, which include, in particular, the features of a school system, curriculum and programs. For example, you can look at Italy, which is characterized by its flexibility. The Ministry of Education at the state level defines the main directions of education, its goals and objectives to be achieved by pupils of different levels of education. Such recommendations are very useful for teachers who make individual plans of work. In the field of teaching foreign languages, recommendations are required to study the "cultural aspects" of a foreign language, but there were no specific instructions from the didactic point of view. Given the timing of the Italian National Program's mismatch, the project organizers have found a way to solve this problem with satellite television. In this way, it becomes possible to use a huge amount of information and through awareness of pupils of the peculiarities of native and foreign culture to reduce the level of ethnocentrism, to bring tolerant attitude to representatives of other cultures. This is a goal of the Italian project "Mass Media as a Way to Develop Students' Autonomy".

It was attended by pupils of 35 classes of different ages, teachers of English, German, French and Spanish, who have received special training in courses on the use of satellite television in the process of teaching a foreign language and culture (for 20-50 hours). So, effective recordings of programs were used. Realization of the project had lasted for a year. At the end, the pupils were given a great opportunity to listen to the interview, in which they participated at the first year, answering the questions, and the main purpose of which was to study the level of ethnocentrism of each pupil. Almost all the scholars have come to the conclusion that before the project was completed they had had a superficial knowledge and a biased attitude to the culture and the country of the language which had being studied.

As the authors of the project emphasize, the cultivation of the person is capable in a case of respecting representatives of other cultures. It is a very important thing of the day. Satellite television provides access to modern authentic materials, facilitates the activation of the learning process, creates the most attractive and flexible learning environment. The pupil feels himself/herself as a researcher and a beginner. The task of the teacher in this process is the development and widespread use at school the methods of cultural analysis, strengthening the connections between "experience" and "acquiring knowledge" [8].

The Italian experience of structuring and developing socio-cultural component of the content, the essence of which is the decoding of multi-story television plots and the training of obtaining additional information of socio-cultural nature from a variety of sources, and in this way, to significantly increase the level of background knowledge. It is, in our opinion, extremely useful and worthy to follow. And the local conditions that cover the flexibility of the curriculum, the programs and material opportunities at schools, are the main factors which influence the structuring of socio-cultural component of the content of teaching a foreign language at European secondary schools. Indeed, it is up to them to create the attractive and flexible environment for learning, using the latest technical advances (satellite TV, Internet, video and audio), access to authentic materials. And this significantly increases the level of motivation of pupils, gives them the opportunity to understand the differences in native and foreign languages, promotes the education of tolerant attitude towards them among representatives of other cultures, reducing the level of ethnocentrism.

Among the historical and cultural factors, we consider it expedient to highlight, the first and foremost, the traditions of learning a foreign language. For example, you can take Britain, where until the 70-ies of the XX-th century the main was *the structural-grammatical approach*, and the ability to read the classics of European culture was the aim of teaching foreign languages. The method of their learning was completely the same as the methods of teaching classical languages, especially Latin. Consequently, the school course of teaching a foreign language did not anticipate

the development of socio-cultural competence.

Changes that began in the 70's have been continued to this day. Since 1988, a foreign language course was introduced for obtaining a "General Certificate of Secondary Education". Its main purpose was formulated in such a way: "To develop skills and to use effectively a foreign language for communication".

In 1992, a new version of the National Curriculum, the implementation of which is mandatory for public schools, entered into educational process at school. According to this document, all pupils from the age of 11 had to study foreign languages (in Scotland, from 12 years old). Inclusion of a foreign language into the National Curriculum, which is mandatory for all municipal schools in Britain, indicates that the government is aware of the need for the citizens to learn foreign languages for economic prosperity and the fact that the country lags behind in this area of education [10]. However, it should be noted that, despite the government's efforts to intensify the teaching of foreign languages at schools, the situation in this area is still unsatisfactory. The British, in comparison with other inhabitants of the Western European countries, speak foreign languages considerably worse. The main reasons for this are:

- late beginning of studying a foreign language (11-12 years old);
- wrong choice of languages – French as the first foreign language (there is the opinion that it is easier for a person with native English to study German than French);
- not enough time is spent on studying a foreign language (not more than 2 hours per week for five years);
- insufficient number of foreign language teachers;
- low quality of textbooks, despite their wide choice.

It should be noted that the UK's national specificity of foreign-language education is a low level of reasoning for teaching a foreign language by pupils of both British and non-British descent. According to the British themselves, for a long time the word *language* (*мова*) was synonymous for them as *English* (*англійська мова*). And today British residents do not worry that they will have difficulty in communicating, falling into any part of the world, since English is so widespread that perhaps it is possible to be more surprised at its ignorance than from ignorance of their native language.

British educators regard as a serious problem and the fact that pupils studying this or that foreign language at school may find themselves in a situation where each adult will need knowledge of a completely different language. Therefore, in the UK the school stage of education is understood as preparing for a more serious study of a foreign language in the future. The program of studying a foreign language in the UK has the aim of preparing pupils for independent reading of literary courses and preparation for study abroad. Skills and abilities of a foreign language should help pupils to clarify a large number of issues related to the national, political, social, economic, cultural life of the country had been studied, as well as the comparison and analysis of phenomena, events, processes of the national language life and life abroad.

In addition, one more reason is worth mentioning of one consistent trend: to study the cultural features of the people of the learning language of a foreign language read only by literature, which is clearly not enough for a resident of a contemporary European country. In order to improve the level of foreign-language socio-cultural competence of pupils from Great Britain and France in the period from 1990 to 1993, a joint British-French project was organized in which both foreign language specialists and practicing teachers took part. Let's show how this project was carried out by the British side under the leadership of Michel Biram. The basis of the already existing sociology course was used.

Conclusions

Psychological ways with the aim to develop pupils' intercultural competence were:

- to provide pupils with information about the socio-cultural plan, which sometimes remains beyond their control;
- to prove practically that cultural phenomena are most clearly manifested in a certain economic or political perspective;
- to teach to work with a limited amount of information;
- to teach to avoid negation and rejection of the phenomena of a foreign-language culture;
- to have reflexive attitude to their own activity.

Particular attention was paid to preventing the emergence of new stereotypes that could replace the old ones. The activity has the aim to study five main topics:

1. Family and family holidays in France and in the UK; family composition, relatives; rituals associated with food and meals.
2. Education in France and in the UK.
3. A future profession and the process of socialization in the countries of Europe, prestigious professions, different forms of the activities.
4. National identity and multi-ethnicity in France and Great Britain.
5. The development of empathy among the French population and the attempt to feel like a Frenchman through the widest use of ethnographic technologies for teaching a foreign language.

As the organizers and participants of the project paradigm, as a result of its implementation, the level of all these components of the foreign-language intercultural competence of pupils has been increased significantly, while in evaluating the determinants have become openness and tolerance, readiness to perceive the phenomena of a foreign language culture and revise its own ethnocentric position. It can be concluded that, despite the lack of perfection of the system of teaching foreign languages at secondary school of Great Britain compared to other European countries, the

British experience in developing the socio-cultural component of the content of the curriculum, and this experience is interesting, useful and worthy to follow.

Means of education are the most important component of the foreign language learning process at secondary schools. Definition of teaching aids is the answer to the question “What to teach?” Thus, learning materials can include various material objects that can help the teacher to organize effective learning of a foreign language, and students to master it successfully.

In the methodology of teaching foreign languages to the means of training there were put forward certain requirements. So, *learning methods with the aim to develop intercultural competence of pupils* should:

- a) to be acted in a form of material and perform its main functions, such as to be means of the activity that ensures the activity of a teacher and the activities of pupils in the educational process of studying a foreign language;
- b) to be oriented towards the purpose of training, that is, with the aim to contribute to the achievement of goals in the process of teaching a foreign language;
- c) to be instruments of the implementation of methods and techniques used in the educational process, and ensure the management of the activities of a teacher and the activities of a pupil;
- d) to correspond to the contemporary achievements of the methodology of teaching foreign languages and to ensure the implementation of the latest technologies of teaching a foreign language.

According to such criteria as significance, the purpose and the application of technical equipment means of teaching a foreign language there were divided into: a) basic and auxiliary means; b) for a teacher and for a pupil; c) technical and non-technical ones.

Ideally, all means should be presented in *the educational-methodical complex*, which has to teach a foreign language in this or that class of secondary school. In this case, the educational-methodical complex is the main means of learning in its entirety of its components: a textbook, books for a teacher, a linguaphone workshop, computer programs, a set of slides, tapes, audio and video cassettes, tables, etc. Those means that the teacher uses in addition to basic teaching aids are considered as auxiliary ones. This can be a specially selected series of drawings, teacher-distributive training cards, tables, diagrams, as well as illustrated magazines, posters, photographs, etc. All these means and their importance according to the problem of the development of intercultural competence of pupils at secondary schools will be shown and detailed in further our articles.

LITERATURE

1. Гончарук Наталія & Онуфрієва Ліана. Психологічний аналіз рівнів побудови комунікативних дій. *Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics : Зб. наук. праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький пед. ун-т імені Григорія Сковороди*. Переяслав-Хмельницький : ФОП Домбровська Я.М., 2018. Вип. 24 (1). С. 97–117. DOI : 10.31470/2309-1797-2018-24-1-97-117.
2. Brumfit, Ch. J. (1990). *Communicative Methodology in Language Teaching*. Cambridge : Cambridge University Press. 166 p.
3. Canale, M. & Swain, M. (1980). Theoretical Bases of Communication Approaches to a Second Language Teaching and Testing. *Applied Linguistics. Vol. 1*. pp. 1–47.
4. Celce-Murcia, M. & Hilles, Sh. (1988). *Techniques and Resources in Teaching Grammar*. Oxford : Oxford University Press. 189 p.
5. Dubin, R. & Olshtain, E. (1991). *Course design: Developing Programs and Materials for Language Learning*. Cambridge : Cambridge University Press. 194 p.
6. Hadley, A.O. (1993). *Teaching Language in Context*. Boston : Heinle and Heinle Publishers. 532 p.
7. Honcharuk, N. & Onufrieva, L. (2018). Communicative needs in the structure of the intercultural process. *Fundamental and Applied Researches in Practice of Leading Scientific Schools*, 27(3). pp. 111–116. URL : <https://farplss.org/index.php/journal/article/view/373>.
8. Mykhalchuk, Nataliia & Kryshevych, Olga (2019). The peculiarities of the perception and understanding of Sonnets written by W.Shakespeare by the students of the Faculty of Foreign Languages. *Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолінгвістика : збірник наукових праць. Серія : Психологія*. Переяслав-Хмельницький : ФОП Домбровська Я.М. Vol. 26, Issue 1. С. 265–285. DOI : 10.31470/2309-1797-2019-26-1-265-285.
9. Mykhalchuk, N.O. (2017). Psychological context of the idea of understanding. *Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics. Зб. наук. пр. ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. Вип. 22 (1)*. Переяслав-Хмельницький : ФОП Домбровська Я.М. С. 163–175.
10. Oiler, J.W. (1992). *Language Tests at School: A Pragmatic Approach*. New York : Longman. 492 p.

The purpose of our research is to show psychological ways of the development of intercultural competence of pupils in the field of “Foreign Language Education” (according to the experience of education in foreign countries). The following theoretical methods of the research were used to solve the tasks formulated in the article: a categorical method, structural and functional methods, the methods of the analysis, systematization, modeling, generalization.

In the article we showed in details what exactly means the expression “European development in education”: the desire to understand the representatives of different countries and cultures, to overcome prejudice towards them, to recognize their common interests, respecting national ones; openness to different cultures, protection of cultural

identity of each person; respect for legal obligations and legal decisions within the paradigm of human rights; the desire to coexist in harmony and to have compromises, allowing the reconciliation of interests of different parties; the protection of freedom, pluralistic democracy, human rights and affairs; the development of the system of production and economic exchanges between the states, which are the factors of individual and social well-being of political stability; the concern for the preservation of ecological balance in Europe and in the whole world; the desire to preserve peace in Europe and in a whole world.

Psychological ways with the aim to develop pupils' intercultural competence were: to provide pupils with information about the socio-cultural plan, which sometimes remains beyond their control; to prove practically that cultural phenomena are most clearly manifested in a certain economic or political perspective; to teach to work with a limited amount of information; to teach to avoid negation and rejection of the phenomena of a foreign-language culture; to have reflexive attitude to their own activity.

In the methodology of teaching foreign languages to the means of training there were put forward certain requirements. So, learning methods with the aim to develop intercultural competence of pupils should: a) to be acted in a form of material and perform its main functions, such as to be means of the activity that ensures the activity of a teacher and the activities of pupils in the educational process of studying a foreign language; b) to be oriented towards the purpose of training, that is, with the aim to contribute to the achievement of goals in the process of teaching a foreign language; c) to be instruments of the implementation of methods and techniques used in the educational process, and ensure the management of the activities of a teacher and the activities of a pupil; d) to correspond to the contemporary achievements of the methodology of teaching foreign languages and to ensure the implementation of the latest technologies of teaching a foreign language.

Key words: intercultural competence, representatives of different countries and cultures, openness to different cultures, protection of cultural identity of each person, negation and rejection of the phenomena of a foreign-language culture.

УДК 159.923: 16-019'35

N. MYKHALCHUK, E. IVASHKEVYCH, A. YATSJURYK

PARTS OF SPEECH WHICH CHARACTERIZE THE EMOTION OF "FEAR"

Метою статті є визначення ролі емоцій у концептуальній та лінгвістичній картинах світу українського та англійського населення. Для розв'язання поставлених в роботі завдань використовувалися такі теоретичні методи дослідження: категоріальний, структурно-функціональний, аналіз, систематизація, моделювання, узагальнення.

Доведено, що страх є однією з фундаментальних емоцій, яка виконує захисну функцію та супроводжується певними змінами діяльності вищої нервової системи, а саме: зміною частоти пульсу та дихання, показників артеріального тиску, роботи шлунку. Однак, слід зауважити, що почуття страху стимулює здатність реагувати на несприятливі фактори об'єктивної дійсності. Перебуваючи у найвищій точці емоційного збудження, людина шукає шляхи розв'язання проблеми, оскільки страх специфічно викривляє дійсність, накладаючи відбиток на характер її сприйняття та інтерпретації. У несприятливій ситуації людина прагне якнайшвидше позбавитись від стану безпорадності, наляканості мінімізувати дію загрозливого чинника. Ми можемо зробити висновок, що уявлення щодо емоції «страх» локалізуються у негативній асоціативно-образній зоні мовної картини світу.

Показано, що організаційно емоціо-концептосфера являє собою сукупність ієрархічно упорядкованої парадигми, вербалізованої за допомогою лексичних та фразеологічних засобів емоційних концептів – "квантів" – структурованого знання щодо емоційного життя індивіда, які знаходяться один з одним у складних структурно-семантичних та функціональних відношеннях. Тому для дослідження природи емоціо-концептосфери надзвичайно важливо зрозуміти сутність емоційного концепту, описати і відобразити їхні складові, проаналізувати ті мовні засоби, якими вони репрезентуються. Обґрунтовано, що такий опис потребує врахування існуючих у соціокультурному житті спільноти психологічних, соціологічних і семіотичних факторів, що у сукупності утворюють загальнокультурний чинник, який детермінує формування та функціонування концептів як когнітивно-культурних явищ.

Отже, у сучасній англійській мові категоріально різні аспекти одиниці fear фіксуються похідними словотвірними одиницями, які експлікують: стан індивіда; риси характеру індивіда; негативну оцінність об'єкта загрози; манеру поведінки тощо.

Фрейм емоційного концепту страх, який містить дані декларативного характеру, відображає постійні та незмінні риси ситуації виникнення страху: поява загрози зумовлює виникнення страху, який виявляється у фізіологічних та поведінкових реакціях людини.

Підсумовуючи зазначене вище, ми розглядаємо емоційний концепт страх як складну ядерно-периферійну конфігурацію знань про прототипові та не прототипові поняттєві, образні та ціннісні ознаки виникнення, переживання та усунення емоції страх. Зазначена конфігурація складає концептуальне підґрунтя, на якому вибудовується ядро значення різнорівневих одиниць-репрезентатів зазначеного емоційного концепту в сучасній англійській мові. Вона ж бере участь у формуванні ментальних просторів, які конструюються під час сприйняття фрагментів англомовних текстів, що описують ситуацію переживання героєм стану страху.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

1. *Бісовецька Л.А.* – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і методик початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету.
2. *Боровець М.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
3. *Бурчак К.І.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
4. *Венгловська І.А.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
5. *Власюк О.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
6. *Гаврилюк С.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
7. *Гавєська А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
8. *Гілянчук В.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
9. *Гнатюк О.М.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
10. *Голубнюк Г.Р.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
11. *Голубнюк К.Р.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
12. *Гордійчук А.С.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
13. *Грушовець К.М.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
14. *Гуцал Ю.С.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
15. *Давидюк І.А.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
16. *Данілова Н.Р.* – старший викладач кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
17. *Драгун Я.С.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
18. *Дениско Я.О.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
19. *Денисюк Л.В.* – викладач кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
20. *Дуброва А.С.* – аспірант 4 курсу Рівненського державного гуманітарного університету.
21. *Іванова І.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
22. *Івашкевич Е.Е.* – кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри практики англійської мови Рівненського державного гуманітарного університету, перекладач.
23. *Івашкевич Е.З.* – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної психології та психодіагностики Рівненського державного гуманітарного університету
24. *Іллюк М.Ф.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
25. *Кирилюк Ю.Ю.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
26. *Ковальчук М.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
27. *Ковалюк В.В.* – викладач кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
28. *Колошва А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
29. *Кравчук М.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
30. *Левчун А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
31. *Лисенко К.С.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
32. *Лук'яник Л.В.* – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методик початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету.
33. *Мамчур Н.Ф.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
34. *Мартинюк А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
35. *Мінько А.І.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету
36. *Мирончук О.О.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
37. *Михальчук Н.О.* – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови Рівненського державного гуманітарного університету.
38. *Мороз Л.В.* – кандидат філологічних наук, доцент, професор, завідувач кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
39. *Мороз Н.М.* – викладач кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
40. *Набочук О.Ю.* – заступник начальника управління, начальник відділу професійно-технічної та вищої освіти Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації
41. *Нездюр А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
42. *Онищук О.М.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
43. *Остапчук М.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
44. *Павелків К.М.* – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
45. *Пасічник Т.М.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
46. *Пась В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
47. *Потапчук Ю.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
48. *Рока А.С.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
49. *Романюк С.К.* – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
50. *Сидорчук А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.

51. *Собчук Д.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
52. *Трофімчук В.М.* – старший викладач кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
53. *Форсюк О.С.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
54. *Хімич М.М.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
55. *Ходоровська І.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
56. *Холявська І.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
57. *Чайковська М.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
58. *Шворак А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
59. *Шевцова І.П.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
60. *Юсенко Н.І.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
61. *Юсюк Я.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
62. *Ясногурська Л.М.* – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
63. *Яцюрин А.О.* – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука.

ЗМІСТ

В.В. Ковалюк, І.А. Венгловська Навчання англійської мови дітей дошкільного віку	3
С.К. Романюк, В.В. Гілянчук Засоби оптимізації пізнавальної активності старших дошкільників на занятті іноземної мови	4
І.В. Краля, К.Р. Голубнюк Особливості навчання дошкільників іноземної мови	7
В.М. Трофімчук, Ю.С. Гуцал Актуальність вивчення англійської мови дітьми дошкільного віку	9
С.К. Романюк, Я.О. Дениско Сучасні підходи до вивчення іноземної мови школярами з особливими освітніми потребами	10
Н.Р. Данілова, К.С. Лисенко Особливості навчання іноземної мови дітей дошкільного віку	12
С.К. Романюк, М.В. Остапчук Психологічні особливості навчання англійської мови учнів початкової школи	15
Н.Р. Данілова, В. Пась Розвиток навичок слухання в дітей дошкільного віку на заняттях англійської мови	19
Л.В. Денисюк, А.В. Мартинюк Навчання іноземної мови старшого дошкільника з використанням особистісно-діяльнісного підходу	21
А.С. Дуброва, О.С. Форсюк Використання сучасних методів навчання іноземної мови дітей дошкільного віку у ЗДО	23
Л.В. Мороз, А.В. Нездюр Значення дошкільного дитинства як сенситивного періоду для опанування іноземною мовою	27
Н.М. Мороз, О.М. Онищук Гра та її роль на уроках англійської мови в початкових класах	28
Л.М. Ясногурська, Я.В. Юсюк Сучасні методи навчання іноземної мови у закладах дошкільної освіти	31
Н.М. Мороз, Г.Р. Голубнюк Старший дошкільник як суб'єкт навчання іноземної мови в контексті особистісно- діяльнісного підходу	33
В.В. Ковалюк, А.В. Сидорчук Розвиток аудіативних умінь у дітей старшого дошкільного віку на заняттях англійської мови	36
Л.М. Ясногурська, А.В.Шворак Особливості навчання дітей старшого дошкільного віку англійської мови	37
Л.В. Мороз, Н.І.Юсенко Вивчення іноземної мови як засіб розвитку іншомовної мовленнєвої компетенції дошкільника	39
Н.М. Мороз, К.І. Бурчак Використання інноваційних технологій в навчанні англійської мови дітей 6-7 річного віку	41
Н.М. Мороз, А.В. Колошва Особливості занять іноземною мовою з дітьми, що мають фонематичні вади слуху	43
К.М. Павелків, О.М. Гнатюк Ігрові методи навчання дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення іноземною мовою	46
К.М. Павелків, М.М. Хіміч Усна народна творчість – потужний засіб розвитку іноземної мови дітей дошкільного віку	48
А.С. Дуброва, С.В. Гаврилюк Афазія і білінгвізм	50
С.К. Романюк, К.М. Грушовець Методичні та змістові проблеми заняття іноземної мови у дошкільному початковому закладі	53
В.М. Трофімчук, А.С. Гордійчук Навчання дітей старшого дошкільного віку англійської мови засобами поетичних творів	56
Л.М. Ясногурська, М.В. Ковальчук Сучасні підходи до навчання англійської мови: орієнтація на реалізацію особистісно - діяльнісного та компетентнісного підходів	59
Л.М. Ясногурська, Я.С. Драгун Особливості навчання дошкільників двомовного спілкування	62
К.М. Павелків, Т.М. Пасічник English as a component of the training a modern historian	63
Л.В. Мороз, О.О. Мирончук Використання ігрової діяльності з елементами іноземної мови при розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення	68
В.М. Трофімчук, Н.Ф. Мамчур Використання мультимедійних технологій у навчанні англійської мови дітей дошкільного віку	71
Н.Р. Данілова, І.А. Давидюк Методика викладання англійської мови для старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення	72
К.М. Павелків, І.В. Іванова Формування зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку засобами художніх творів	75
Л.В. Денисюк, М.В. Кравчук Мультимедійна презентація – як засіб вивчення англійської мови у дошкільному віці	77
В.В. Ковалюк, Д.В. Собчук Використання американських та британських інтерактивних методів навчання та виховання у сучасному українському закладі дошкільної освіти	79
Л.М. Ясногурська, І.В. Ходоровська Значення використання мультимедійних засобів в процесі навчання іноземної мови дітей дошкільного віку	82
К.М. Павелків, І. Холявська Importance of English language in historical profession	85

К.М. Павелків, А.В. Гаєвська Застосування арт-терапії у процесі вивчення іноземної (англійської) мови дітьми з мовленнєвими порушеннями	87
К.М. Павелків, А.В. Левчун Інформаційно-комунікаційні технології та інтернет-ресурси як мотиваційні фактори у вивченні іноземної мови у початковій школі	90
К.М. Павелків, І.П. Шевцова Особливості просодичної сторони мовлення при дизартрії у дітей старшого дошкільного віку	92
Н.М. Мороз Емоційні концепти «Любов/Love» та «Ненависть/Hate(Hatred) як концепти-опозиціонери	94
Л.В. Мороз Метажанрова природа рольової лірики	96
Л.М. Ясногурська Language representation of the “Fear” concept in the modern English on the examples of Stephen King’s works “Salem’s Lot” and “Pet Sematary”	99
Л.В. Лук’яник, М.В. Боровець Мовні деформації у щоденному спілкуванні учнів початкових класів	102
Л.В. Лук’яник, М.Ф. Ілюк Теоретико-практичні основи вивчення розділу «Морфологія» у початкових класах	105
Л.В. Лук’яник, А.І. Мінько Етимологізація термінолексем у процесі засвоєння граматичних понять	107
Е.З. Івашкевич, О.Ю. Набочук Psychological ways of the development of creative competence of pupils at the lessons of foreign language	109
Н. Мухалчук, Е. Івашкевич, А. Ятсжурк Parts of speech which characterize the emotion of “Fear”	115
Л.А. Бісовецька, Ю.Ю. Кирилюк Формування понять про словосполучення в учнів початкових класів	121
Л.М. Ясногурська, О.В. Власюк Технологія вивчення художніх творів на уроках літературного читання	123
Л.В. Денисюк, Ю.В. Потапчук Використання інноваційних методів у практичній діяльності викладача іноземної мови	125
Н.Р. Данілова, А.С. Рока Інноваційні методи викладання іноземних мов	128
С.К. Романюк, М.В. Чайковська Main aspects of educational video materials design for use in educational process of higher educational institutions	130
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	135
ЗМІСТ	137